

Prof. Dr. Yavuz BAYRAM

Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Fen-Edebiyat
Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü,
Samsun/TÜRKİYE
yavuzebrar@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-3571-8720

Arş. Gör. Muhammed İkbâl GÜLER

Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim
Bilimleri Enstitüsü, Samsun/TÜRKİYE
mevlana_ikbal@hotmail.com
ORCID ID: 0000-0002-8315-3998

**GÜMÜŞHÂNEVÎ DERGÂHI'NDAN
MUHAMMED ZİYÂEDDİN EFENDİ'NİN
BİR ESERİ: SEBEB-İ HİLKAT-İ EŞYÂ***

THE WORK OF MUHAMMED ZİYÂÜDDİN
EFENDİ FROM DARGAH OF
GÜMÜŞHÂNEVÎ: SEBEB-İ HİLKAT-İ EŞYÂ

DOI Number: 10.28981/hikmet.494180

ÖZ

Bu makalenin konusunu, Trabzon'un Dernekpazarı İlçesi Kondu Mahallesi'nde özel bir şahsa ait kütüphanede tespit edilen bir risâle oluşturmaktadır. Mezkûr kütüphane, Gümüşhânevî Dergâm'nın ve Gümüşhânevî Ahmed Ziyâeddîn Hazretleri'nin halifesi Yûsuf Şevkî el-Ofî Efendi (1840-1904) Hazretlerinin torunlarına aittir. Rik'a hattıyla istinsah edilmiş olan söz konusu risâlede Gümüşhânevî dergâhından Mehmed/Muhammed Ziyâeddîn Hazretleri'nin bir eseri bulunmaktadır. Eserin adı Sebeb-i Hilkat-i Eşyâ olup henüz herhangi bir kaynaktan izine rastlanmamıştır. Risâlenin sonunda 16 Muharrem 1316 tarihi (M.6 Haziran 1898) bulunmaktadır. Risâle toplam 20 sayfadan oluşmaktadır. Risâle, Hâzâ Risâle-i Manzûme-i Sebeb-i Hilkat-i Eşyâ başlığı ile başlamaktadır. Manzûme 117 dörtlükten oluşmaktadır. Eser, Hamd-i bî-had senâ vü şükr iderem zâtuna / İderem dâ'im halveti hem selâmu Ahmede / Dahi âl-i sahâbe hem dahi evlâd-ı cem'an / Efdal-i mahlûk olupdur fahr-ı 'âlem aşkına. The poet's identity can be understood from this verse: Bu Muhammed Ziyâeddîn kulundur 'âsî sana. We haven't enough information about Muhammed Ziyâeddîn at the same time. In the article, detected information about poem of Sebeb-i Hilkat-i Eşyâ's transcribed text and it's author will be introduced. So, an unnamed work will have been daylighted with this article.

Anahtar Kelimeler: Gümüşhânevî Dergâhı, Muhammed Ziyâeddîn Efendi, Sebeb-i Hilkat-i Eşyâ.

ABSTRACT

The subject of this article is about a booklet that detected in a library which belongs to a person who lives in Trabzon's Dernekpazarı District and Kondu Neighborhood. This library belongs to Gümüşhânevî Ahmed Ziyâeddîn's caliph Yusuf Şevkî el-Ofî Efendi's (1840-1904) grandchildren. In the booklet that copied with Rik'a font, there is a work that belongs to Mehmed/Muhammed Ziyâeddîn Gümüşhânevî who is from Dergâh of Gümüşhânevî. The work's name is Sebeb-i Hilkat-i Eşyâ, and any sign cannot be detected. At the end of booklet, there is a date that 6th June 1898. The booklet has 20 pages. The booklet starts with Hâzâ Risâle-i Manzûme-i Sebeb-i Hilkat-i Eşyâ title. It has 117 quatrains in verse. It starts with this quatrain: Hamd-i bî-had senâ vü şükr iderem zâtuna / İderem dâ'im halveti hem selâmu Ahmede / Dahi âl-i sahâbe hem dahi evlâd-ı cem'an / Efdal-i mahlûk olupdur fahr-ı 'âlem aşkına. The poet's identity can be understood from this verse: Bu Muhammed Ziyâeddîn kulundur 'âsî sana. We haven't enough information about Muhammed Ziyâeddîn at the same time. In the article, detected information about poem of Sebeb-i Hilkat-i Eşyâ's transcribed text and it's author will be introduced. So, an unnamed work will have been daylighted with this article.

Keywords: Dergâh of Gümüşhânevî, Muhammed Ziyâeddîn Efendi, Sebeb-i Hilkat-i Eşyâ.

* Bu makale, 16-18 Ekim 2017 tarihlerinde gerçekleştirilen Birinci Uluslararası Gümüşhane Sempozyumu'nda sözlü olarak sunulmuş bildirinin geliştirilmesiyle hazırlanmıştır.

Muhammed Ziyâeddîn Efendi ve Eseri

Eserin müellifi olan Muhammed Ziyâeddîn Hazretleri hakkında henüz elimizde yeterince bilgi bulunmamaktadır. Muhammed kelimesinin Mehmed şeklinde de okunması mümkün olduğundan eserin müellifinin ilk adının Mehmed olarak da kullanılması muhtemeldir. Bu sebeple kaynaklarda tarama yapılırken Mehmed Ziyâeddîn Efendi ismi de dikkate alınmalıdır.

Şehzâde Mehmed Ziyâeddîn Efendi (1873-1938), Osmanlı padişahı Beşinci Mehmed Reşad'ın oğlu olup askerliği ve doktorluğu yanında ve bunlardan daha ziyâde müzisyen kimliği ile tanınmıştır. Şeyhülislâm Mehmed Ziyâeddîn Efendi (1847-1918) ise Ezinelî Osman Nûrî Efendi'nin oğlu olup kadılık ve kazaskerlik görevlerinden sonra kısa süreliğine iki kez şeyhülislâmlık yapmıştır. 21 gün kaldığı ikinci şeyhülislâmlığı sırasında İkinci Abdülhamîd'in halli için ihtiyaç duyulan fetvayı Talat Paşa'nın tehdidi ve zorlaması sonucu imzalamasıyla tanınmıştır. 1886'da 1 yıllığına Trabzon'da görev yapmıştır. (Özcan, 2013: 490-491) Kaynaklarda her iki ismin herhangi bir manzum eser yazdıklarına dair bilgi tespit edilmemiştir. Diğer taraftan Gümüşhânevî Ahmed Ziyâeddîn Hazretleri'nin de *Sebeb-i Hilkat-i Eşyâ* adlı herhangi bir eseri olduğuna dair bilgi ile karşılaşılmamıştır. Gümüşhânevî Ahmed Ziyâeddîn Hazretleri'nin (1813-1893) İslâm Ansiklopedisi'nde listelenmiş eserleri arasında da böyle bir risâleye dair bilgi yer almamaktadır. (Gündüz, 1996: 276-277)

Bu sebeplerle *Sebeb-i Hilkat-i Eşyâ* adlı¹ manzum risâlenin müellifi Mehmed/Muhammed Ziyâeddîn'in kimliği hakkında kesin ve yeterli bilgiye henüz ulaşılamamıştır.² Bununla birlikte 117 dörtlükten oluşan eserin içeriğinden yola çıkılarak bazı ipuçlarına ulaşılması mümkündür. Öncelikle eserin müellifi olan Mehmed/Muhammed Ziyâeddîn'in Gümüşhânevî dergâhına ve Nakşibendiyye tarikatına mensup olduğu söylenebilir. Bunun için birkaç gerekçe ortaya konabilir. Söz konusu manzumenin yer aldığı risâle, Gümüşhânevî Ahmed Ziyâeddîn Hazretleri'nin halifelerinden Yusuf Şevkî el-Ofî Efendi'den kalma kütüphanede tespit edilmiştir. Eserin 114.dörtlüğünde yer alan *Hanefî mezhebindenim tarîkim Nakşibendiyye* mısrası da bu yönde kesin olmamakla birlikte bir gösterge olarak değerlendirilebilir. Ayrıca eserin içeriği de Gümüşhânevî dergâhının genel hassasiyetleri bakımından bütünüyle uyum arz etmektedir. Bu bağlamda önemli bazı ipuçları da *Sebeb-i Hilkat-i Eşyâ* adlı eserin 75.dörtlüğünde yer almaktadır.

¹ Risâlenin başında *Hâzâ risâle-i manzûme-i sebeb-i hilkat-i eşyâ* ibaresi yer almaktadır.

² Basılı kaynaklarda henüz tespit edilememişse de web ortamında Muhammed Ziyâeddîn adıyla bir Nakşibendiyye şeyhinden bahsedilmektedir. Ne var ki 1855'te Bitlis'te doğduğu ve 1923'te yine Bitlis'te vefat ettiği belirtilen bu zâtın elimizde müellif nüshası bulunan ve Trabzon'un Dernekpazarı ilçesinin bir mahallesindeki hususi kütüphanede tespit ettiğimiz risâlenin müellifi olma ihtimali ihmâl edilebilecek düzeydedir. (Bkz.: <http://www.naksibenditarikati.com/popup/haber-yazdir.asp?haber=22>) [ET: 23.09.2017]

Müellif, Yûsuf Şevkî Efendi'ye ayırdığı 75.dörtlükte onun zamanın mürşidi olduğuna, Of'ta doğduğuna ve orada kemâlât tahsil ettiğine, şeriat ve tarikatta sırların hazinesini bulduğuna ve Hz.Peygamber'in aşkına şeriatın hizmetkârı olduğuna işaret etmiştir:

Zamānıñ mürşidi muṭlaḳ olupdur Yûsuf Şevkî
Velâdeti olupdur Of ider taḥṣîl kemâlâtı
Şerî'atla ṭarîḳatda bulupdur genc-i esrârı
Ḥādimi oldı şerî'at faḥr-ı 'âlem 'aşḳına
Müellif, eserin sonlarında yer alan 111.dörtlükte şeyhinin *Hacı Feyzî* olduğunu ifade etmekte; 117.dörtlükte ise kendisinden *Muhammed Ziyâeddîn* diye bahsetmektedir.³ Diğer taraftan 107 numaralı dörtlükte Allah yardımıyla manzumesinin tamamlandığını söyleyen şair, eserini okuyup dinleyenlere rahmet dilemektedir:

Cenâb-ı Ḥaḳḳın 'avninden ḥitâm buldı bu manzûme
Oḳuyup diñleyene raḥmet itsün Kibriyâ
Şâḥibin raḥmetle yâd it kırâ'atde dâ'imâ
Cefâlar görmesünler faḥr-ı 'âlem 'aşḳına

Müellifin 108.dörtlükte kendisinin mübâlaḡalı bir üslûpla ve

Be-her mıṣra'da zâhirdir hezârân sehv ile ḥaṭâ
Ḥaṭâmıza nazar kılnmañ faḥr-ı 'âlem 'aşḳına

dizeleriyle gündeme getirdiği husus, zaman zaman eserin muhtelif bölümlerinde bir hakikate dönüşmektedir. Nitekim eserde anlatım sorunları yanında yukarıdaki dörtlükte olduğu gibi sıklıkla vezin hatalarıyla (vasl-ı ayın, zihaf, eksik hece, fazla hece)⁴ ve imlâ ile ilgili bazı sorunlarla da karşılaşmaktadır.

Risâlenin sonunda *fî 25 Mayıs sene 314 yevm-i pazar irtesive fî 16 Muḥarremü'l-ḥarâm sene 316* ibareleri yer almaktadır. Buna göre eserin yazımı Hicrî 1314, Milâdî 1896 tarihinde başlamış ve Hicrî 1316, Milâdî 1898'da da bitirilmiştir. Diğer taraftan yukarıda da örnek olarak verilmiş olan 107 numaralı dörtlükte eseri sahiplenen ifadeleri yanında risâlenin sonunda yer verdiği ve yine risâleyi sahiplendiği

Bi-ḥamdillâh risâlem oldı ikmâl

³ Burada geçen *Muhammed* lafzının vezin gereği tercih edilmiş olabileceği ve *Mehmed* olarak da kullanılabileceği ihtimali gözardı edilmemelidir.

⁴ Eserde üç farklı aruz vezni kullanılmış olup zaman zaman bunların kullanımında da bazı hatalara rastlanmaktadır. Bazen bütün dörtlükte tek vezin kullanıldığı gibi iki veya üç veznin kullanıldığı da olmuştur. Eserde kullanılan vezinler şunlardır: fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün, mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün, mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün.

Oķu dā'im tefekkürle bul kemāl
mısraları, elimizdeki yazma nüshanın müellif hattı olduğuna işaret etmektedir.

Nüsha

Eserin istinsah edilmiş olduğu risâle, Trabzon'da eskiden Çaykara bugün ise Dernekpazarı ilçesine bağlı Kondu Mahallesi'nde Gümüşhânevî Ahmed Ziyâeddîn Efendi'nin halifelerinden Yusuf Şevkî el-Ofî Efendi'nin torunlarına ait kişisel bir kütüphanede tespit edilmiştir. (Bayram: 2009)Tespit edebildiğimiz kadarıyla bu kütüphanenin ilk sahibi Gümüşhânevî Dergâhı'nın ve Ahmed Ziyâeddîn Gümüşhânevî Hazretleri'nin halifelerinden Yusuf Şevkî el-Ofî Efendi'dir.

Kütüphane, daha sonra oğlu Hacı Ali Galip Yücel, torunu Hacı Süleyman Yücel, torunun oğlu Hacı Süleyman Yücel ve nihayet bugün hayatta olan değerli arkadaşım Sayın Ali Galip Yücel vasıtasıyla günümüze kadar ulaşmıştır. Bu vesileyle ilmî bakımdan değerli başka eserlerde olduğu gibi bu eserin de gün ışığına çıkarılmasına yönelik çalışmalarımıza sağladıkları katkı dolayısıyla Sayın Ali Galip Yücel'e teşekkür ediyor; başta yakın bir geçmişte vefat etmiş olan babası merhûm Hacı Süleyman Yücel olmak üzere kütüphanenin oluşumu ve korunmasında emeği bulunan bütün aile büyüklerini⁵ rahmetle anıyorum.

Tarafımızca bizzat görülmüş ve dijital ortama aktarılmış olan risâle, müstensih tarafından numaralandırılmıştır ve toplam 20 sayfadan oluşmaktadır. Metin ise 13 sayfada yer almaktadır. Diğer sayfalar boştur. Her sayfada iki sütun hâlinde ortalama 10 dörtlük bulunmaktadır. Eser, rik'a ile istinsah edilmiştir. Müstensihin kaydına göre Hicrî 1316, Milâdî 1898 yılında tamamlanmıştır.

⁵ Aile ve Yusuf Şevkî Efendi hakkında daha fazla bilgi için bkz.: İmdat Ekşi, *Hakkı Ekşi'den Ekşi Ali'ye*, İstanbul 2004; Haşim Albayrak, *Of ve Çaykara*, Ankara 1986; İsmail Kara ve Hür Mahmut Yücer, "Trabzonlu (Ofllu) Nakşî-Hâlidî Yusuf Şevkî Efendi ve Hediyyetü'z-zâkirîn Hücçetü's-sâlikîn Adlı Eseri", *Tasavvuf*,S.13, Temmuz-Aralık 2004, Ankara, s.323-362; <http://www.ofhayrat.com/eksioglu-hacisulemanyucel.htm> [ET: 23.09.2017]; <http://www.tasavvufdergisi.net/?bolum=ayrinti&no=1046> [ET: 23.09.2017]; http://www.kiportal.net/trabzonlumeshurlar/index.php?option=com_content&task=view&id=1561&Itemid=30 [ET: 23.09.2017].

Eserin Çeviriyazılı Metni

Hâzâ Risâle-i Manzûme-i Sebeb-i Hilkat-i Eşyâ

Bismillâhirrahmânirrahîm

[Vezin]*

fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlün
mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ülün
mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

1
Hamd-i bî-ḥad hem şenâ vü şükr iderem zâtuña
İderem dâ'im şalavât hem selâmı Aḥmede
Daḥı âl ü şahâbe hem daḥı evlâdı cem'an
Efḍal-i maḥlûḳ olupdur faḥr-ı 'âlem 'aşḳına

2
Cenâb-ı Hâḳḳıñ 'avninden vücûd buldı bu eşyâ
Birlig ile varlıgüñ bildirmek ister hem rızâ
İdem bir nebze tafşîlûñ haber virmege icmâlen
Hıfz ide Rabbim lisânım faḥr-ı 'âlem 'aşḳına

3
Evveline ibtidâ yok âḥirine bî-nihâ
Birdir Allâh ki şer'iki yok nazîri muṭlaḳâ
Kim ezel 'ilminde ḥalk itmek murâdı Muştafâ
Bu fenânıñ ḥalkı oldı faḥr-ı 'âlem 'aşḳına

4
Sun'-ı zâtı kudretiyle nûrı ḥalkı Muştafâ
Važ'-ı ḳandîl içre nûrı hem mu'azzez ber-hevâ
Ḳıldı nûra kim tecellî zü'l-Celâl-i Kibriyâ
Ḥicâbından terleyüpdür faḥr-ı 'âlem 'aşḳına

5
Ḳudreti şun'ında vâḳi' kün hitâbı evvelâ
Derlerinden ḥalk idüpdür bu fenâ vü bî-beḳâ
Kim vücûd buldı bu eşyâ hem na'îm ü ni'metâ
Ḥâlıkıñ eşyâyı ḥalkı faḥr-ı 'âlem 'aşḳına

* Bu şiirde üç farklı vezin tespit edilmiştir. Bazen bütün dörtlükte tek vezin kullanıldığı gibi iki veya üç veznin birlikte kullanıldığı da olmuştur. Ayrıca vezinle ilgili esasları zorlayan ve vezin sorunu barındıran mısralarla da sıklıkla karşılaşmaktadır.

6

Halk idüp cennet cehennem hem dağı arz u semâ
 'Arş u kürsî levh-i kalem halk olundı cennetâ
 Hem dağı ervâh u rûhî kim melâ'ik 'izzetâ
 Bunlarıñ halk-ı vücûdî fahr-ı 'âlem 'aşkına

7

Dağı cennetde halk oldu sarây-ı köşk-i müheyyâ
 Kimi nürdan kimi altun kimi yâkût u mercânâ
 Dağı ırmaqları südden 'aselle hem muşaffâ
 Olup mü'minlere mahşûş fahr-ı 'âlem 'aşkına

8

Dağı Hâlık ki halk itdi dağı cennetde eşmārâ
 Nev'de yokdur a'dâdî hesâbını bilür Allâh
 Dağı dürlü nevâ'imle müzeyyendir ki ey cânâ
 Yiyüp içüp şafâ itmek fahr-ı 'âlem 'aşkına

9

Halk olundı hür u gilmân hem re'îs-i hâzinâ
 Halk idüpdür hem melâ'ikden zebânî Mâlikâ
 Necm ile şems ü kamer hem halk olupdur bâ-şafâ
 Halk idüp leyl ü nehârı fahr-ı 'âlem 'aşkına

10

Bî-'imâd u kudretiyle halk idüp seb'-i semâ
 'Arş u kürsi levh-i kalemle müzeyyen müntehâ
 Ay u gök necm ü melâ'ik hem makâm-ı raḥmetâ
 Bu maḳâmât halk olupdur fahr-ı 'âlem 'aşkına

11

Raḥmetinden halk idüpdür cenneti zevk u şafâ
 Ki gilmân hür ni'metle müzeyyendir pür-şafâ
 Kullarına va'd idüpdür ol maḳâm-ı 'âliyâ
 Vaḳt-i merhûnında i'tâ fahr-ı 'âlem 'aşkına

12

Elestü rabbiküm geldi hitâbı rûh-ı ervâha
 Secde-i raḥmân olupdur *rabbenâkâlû belâ*
 Şıdḳ ile taşdıḳ idenler kıldılar 'ahde vefâ
 Ol zamân imân olundı fahr-ı 'âlem 'aşkına

13

Ki secde itmeyenler kim gelür kâfir bu dünyâya
Şeyâtîñ 'askeri bunlar olupdur hem refîkâ
Ki 'iştâyânı yöninden kim dalarlar nâr-ı hüsrâna
Müstehakk-ı nâr olurlar fahr-ı 'âlem 'aşkına

14

Virdi müddet ki fenâya ola yetmiş biñ sene
Altmış üç biñ yıl olupdur zînet-i cinnî ile
Âdem ile ola ma'cûr yedi biñ hem sâl ile
Hîtam bulur 'ömür-i dünya fahr-ı 'âlem 'aşkına

15

Mekke ile Tâ'ifiñ beyninde hem ol zü'l-Celâl
Halk idüp balçıkdan âdem olupdur zînet-i dünyâ
Emr idüpdür rûha Hâlık girdi âdem 'unfete
Añsırup buldı hayâtı fahr-ı 'âlem 'aşkına

16

Hayât-ı hazret-i Âdem olupdur dâr-ı dünyâda
Vücûd tırnağ idi oldum dağı başdan ayağa
Gelince et inüp tırnağ dağı parmak ucına
Şükr idüp Yezdân-ı Hakkâ fahr-ı 'âlem 'aşkına

17

Çün Âdem cennete girdi olundu ni'met-i 'uzmâ
Libâs-ı fâhire giydi muraşşâ' tâc u başına
Dağı cennetde halk oldu ki zevc-i Âdem Havvâ
Tevessülle sebep kıldı fahr-ı 'âlem 'aşkına

18

Secde ile emr idüp ervâh-ı rûha Kibriyâ
Hem melâ'ik ins ü cin kim hâş ü 'âm ervâhına
Secde itmege müheyyâ rûh-ı mü'min cümleten
Âdeme secde olundu fahr-ı 'âlem 'aşkına

19

Ki şeytân itmedi secde olupdur 'âşî ol Hakkâ
Libâs-ı la'neti giydi cinândan çıkdı iħrâcâ
Huşûmet bağlayup ol dem ki hâsım ehl-i İmâna
Şerr-i şeytân Hakkâ düşmân fahr-ı 'âlem 'aşkına

20

Emr idüpdür Âdeme kim zü'l-Celâl-i Kibriyâ
Tenâvül cümle eşmârdan yanaşma illâ haṭâyâ
Ḥilâf-ı emr ile cânâ kapıldı şerr-i şeytâna
Gelüpdür dâr-ı dünyâyâ faḥr-ı ʿâlem ʿaşkına

21

Yanaşdı evvelâ Ḥavvâ daḥı buğda ağacına
Kırıp aldı ki buğdadan yiyüp ekl itdi bā-şafâ
Bu cürmüñ muḳtezâsıdır gelüp dâr-ı fenâyâ
Nedâmet eyledi ol dem faḥr-ı ʿâlem ʿaşkına

22

Kırılan buğda dalından şu çıkmışdır o demde
Her ayda dem gelür hergiz anuñ için cümle inâşda
Bu kanda gelmiş cânâ ola zürriyyet ʿavratda
Bu bir takdîr-i Ḥudâdır faḥr-ı ʿâlem ʿaşkına

23

Çün Âdem çıktı cennetden gelüpdür dâr-ı dünyâyâ
Serendüb Ṭağına Âdem daḥı Ḥavvâyı Ciddeye
Daḥı üç yüz yıl ağladı Ebu'l-Beşer ki işyâna
Tövbe ile ʿafv olupdur faḥr-ı ʿâlem ʿaşkına

24

Murâdı Kibriyânındı şenletmek kim bu dünyâyı
Daḥı Âdem ola şenlik bu fenâ vü bî-beḳâyâ
Daḥı açlık susuzluk hem gelüpdür her dem Âdeme
İstedi rızkını Ḥudâdan faḥr-ı ʿâlem ʿaşkına

25

Getürdi Cebrâ'il buğda daḥı cennetden üç dâne
Olupdı kîse içinde yüzer dirhem be-her dâne
Sürüp toprağı ol demde eküp buğdayı arza
Ḥâşılât geldi vücûda faḥr-ı ʿâlem ʿaşkına

26

Daḥı buğdanıñ üçinüñ birinden bitdi ol arpa
İkisinden olupdur hem yine ol ḥâşıl-ı buğda
Alup arpayı Cebrâ'il virüp Ciddede Ḥavvâyâ
Ekilde buldılar râḥat faḥr-ı ʿâlem ʿaşkına

27

Çün Âdem ekdi buğdayı alupdur ol iki hişşe
Dağı bir hişşe arpayı virüpdür Havvâ Anaya
Buña sebep düşer hişşe iki erkek biri kıza
Şerî'at hükmidür böyle fahr-ı 'âlem 'aşkına

28

Beyt-i ma'mûrî ziyâret itmek üzre Âdem
Hudânîñ emri vechiyle hemân dem vardı Mekkeye
Dağı Âdem ile Havvâ buluşdılar 'Arafâtta
Şâd-mân oldılar anda fahr-ı 'âlem 'aşkına

29

Hudânîñ takdîri böyle olupdur ey cānım h'âce
Yedi buğda ağacından dağı ol Hazret-i Havvâ
Dağı virildi Havvâya ol arpadan bir hişşe
Hikmetini Hâlık bilür kim fahr-ı 'âlem 'aşkına

30

Qaburgası kemüğinden olup halk Hazret-i Havvâ
Bu yüzden dâ'imâ eyler muhabbet erkek 'avrata
Hem olur nâkışu'l-'aql inâşlar 'aql u mîrâşda
O olupdur zînet-i dünyâ fahr-ı 'âlem 'aşkına

31

Gelüp kan geçdi Havvâdan ki hâzırıldı namâza
Su'al itdikde Âdemden olundu muntazır Haqqa
Ki Cebrâ'il gelüp bir dem selâm ider saña Allâh
'Afv idüp Havvâ namâzın fahr-ı 'âlem 'aşkına

32

Oruc hâlde Havvâdan gelüpdür kan yine gice
Namâzda oldığı gibi bakılmadı diğer emre
Ki Haqqın emrini Cibrîl idince teblîğ Âdeme
Kazâ eyle orucını fahr-ı 'âlem 'aşkına

33

Muşafânîñ nûrî kındı Âdemiñ kim alınına
İntikâl-i nûr olupdur dağı Havvâ alınına
Tulû'-ı Şî't olunca kim nakl olupdur nûr aña
Gelüp gider bu resme nûr fahr-ı 'âlem 'aşkına

34

Ka'be yerinde olupdı Beyt-i Ma'mûr evvelâ
Zuhûrî Nûh tûfânında ref' olundu semâya
Ka'beyi ibnâya Hâlîk emr idüpdür Hâlîle
Başlanup Ka'be tavâfa fahr-ı 'âlem aşkına

35

Hâlîlullâh binâ itdi dahı Ka'be(y)i ey cânâ
Kâlpdur bir taş eksik münâcât eyledi Hâkka
Getürdi Cebrâ'il taş Hacerü'l-Esved anda
Koydılar taş yerine fahr-ı 'âlem aşkına

36

Ezel ervâhda mü'minler gelüpdür 'ahd-i mîsâka
Ol sened mahfûz olundu Hacerü'l-Esved içine
Mesh-i taş oldukda cânâ ezel 'ahdi gele kâlbe
Budur niyyet ziyâretde fahr-ı 'âlem aşkına

37

Bir evlâd vir bana yâ Rab o dem kurbân idem saña
Murâdın eyledi ihsân virüp evlâd Hâlîle
Didi İbrâhîme Hâk hem getür va'din yerine
'Ahdine kıldı vefâlar fahr-ı 'âlem aşkına

38

Alup oğlını Hâlîlullâh getürmiş Hak için zebhe
'Arafât Tağına çıkdı oğul baba mu'tî' Hâkka
Gelüp şeytân-ı merdûd kim vire İsmâ'ile igvâ
Taş atdı oldı kör şeytân fahr-ı 'âlem aşkına

39

Getürdi Cebrâ'il çoçı Hudâ bahş itdi cennetden
Kesüp kurbânı ol dem kim baba oğul olup handân
Anıñçün ümmete vâcib olupdur 'ıyd için zibha
Yilda bir kez eyle kurbân fahr-ı 'âlem aşkına

40

Ki İbrâhîm Hâlîlullâh zamânında olup Nemrûd
Hemîşe dâ'imâ da'vâ ulühiyyet ider merdûd
Hâlîlullâh idüp da'vet ki imâna gelir ma'rûd
Olurdu dâ'imâ da'vet fahr-ı 'âlem aşkına

41

Bu yüzden Nemrûd olmuşdur ki hâşım hem Hâlîle
 urupdur Nemrûd-ı bî-dîn Hâlîli yaa âtee
 Aldılar ol dem Hâlîli atarlar nâr-ı Nemrûda
 Yamadı âte Hâlîli far-ı âlem aşına

42

İrince nûr-ı nübüvvet kim ki İsmâ'îl Hâlîle
 Olupdur cedd-i Mutafâ ümmet ola ehenâh
 Müselsel nûr gelüp irdi Amîne Anneye ammâ
 Düşünce mâder-i rame far-ı âlem aşına

43

Zamânı müddeti geldi ulû'a kim Mutafâ
 Bezetdi arı kürsi lev-i alem cennetâ
 Hem daı yer gök melâ'ik ol Hâbîbe izzetâ
 Bunları tezyîne Hâlîk far-ı âlem aşına

44

Tulû' itdi Hâbîbullâh olupdur âhib-i zî-ân
 Buyurmuş ânına Hâk kim daı *levlâke levlâkâ*
 İdûpdür secde-i Ka'be ferîte cümle bî-übhe
 âlemeyne ramet oldu far-ı âlem aşına

45

adem badı bu fenâya ki hükmi-i sâ'ir edyâna
 Nübüvvetle ider hükmi olup me'mûr ki teblîe
 abûl-i dîn idenler kim gelürler bâb-ı teslîme
 Gelür mü'minler İmâna far-ı âlem aşına

46

İdûpdür dâ'imâ da'vet gele kâfirler İmâna
 Hemân-dem terk-i küfr idüp gelürler bir bir İmâna
 Tezâyüd eyledi buldı eref-i İslâm aâba
 Efal-i ümmet olupdur far-ı âlem aşına

47

ılıpdur efal-i malûk ehenâh-ı cihâna
 Hâbîbini da'vete tenhâ bulua ma'ûk âıka
 Muhammedden baka yokdur vara ol kâbe avseyne
 Cemâlini âşım idüp Hâlîk far-ı âlem aşına

48

Seyr idüp seb'-i semâ vü hem melâ'ik cennetâ
 Dağı siccîn dağı nâr ü ilâ-mâ-tahte's-serâ
 Tarfetü'l-'ayn içre mi'râcdan sa'âdet-ḥâneye
 Emr idüp beş vaqt namâzı faḥr-ı 'âlem 'aşkına

49

Ḳureyş ehlin ider da'vet geleler cümle İmâna
 Nebî olduğına göster bize mu'cizle burhânâ
 Gelüp ay iki şakḳ oldu biri sağ u biri şola
 Yek olup vardı semâya faḥr-ı 'âlem 'aşkına

50

Mu'cizâtın biri dağı olupdur dikdigi ḥurmâ
 Hemân-dem sürdi eşkini virüpdür tâze meyvâ
 Ḳureyş ehli ki rü'yette mu'cizât-ı Muştafâ
 Göreler dîn-i İslâmı faḥr-ı 'âlem 'aşkına

51

Çâr-yâr oldu vezîri hem refîḳ-i Muştafâ
 Ebû Bekr ü 'Ömer 'Osman hem 'Aliyyü'l-murtaẓâ
 Mübeşşirle olup tebşîr derecâtü 'âliyâ
 Fazl-ı iḥsânı Ḥudâniñ faḥr-ı 'âlem 'aşkına

52

Ki ğâr içre Ḥabîbullâh idüp taşdik Şiddîka
 Ḥafî zikrini ta'lîmle mücerred oldu Nakşîya
 Dağı zikr-i celî ta'lîmi İmâm hem 'Alîye
 İderler zikr-i Subḥânı faḥr-ı 'âlem 'aşkına

53

Ḥitâm buldı o emr kim irince altmış üç sâle
 Naşîhat ümmete dâ'im şaḥâbe âl ü evlâda
 O dem terk-i fenâ ile rücû'ı oldu bahâne
 Koşdı ma'sûḳ 'aşîka faḥr-ı 'âlem 'aşkına

54

Fenâyı terk ile ḥazret idüp vuşlatla ol Ḥaḳka
 Ḥalîfe ekber ü Şiddîk olup cânâ şehensâh
 Refîḳ-i ğâr olup bir dem getürmüş evvel İmâna
 Ki aşḥâba re'îs oldu faḥr-ı 'âlem 'aşkına

55

İdüpdür şıdķ ile şer'ı şerîfîñ hükmini icrâ
 Hitâb-ı irci'î cānâ gelince terk idüp ifnâ
 Buyurmuşdur Resüllullâh hilâfet ibn-i Huṭṭâba
 'Adl ile kıldı hilâfet faḥr-ı 'âlem 'aşķına

56

Hilâfetde 'adâletle cihâni dutdı ey cānâ
 Olupdur Hâzret-i 'Ömer ki dîni itdi izhâra
 Hitâma hükmi irince hilâfet İbn-i 'Affâna
 İderdi 'adl ile hükmi faḥr-ı 'âlem 'aşķına

57

Hâlîfe Hâzret-i 'Osmân olup hem şâhib-i ḥayâ
 Olupdur cāmî'ü'l-Ḳur'ân daḥı hem kâtib-i vahye
 Şehâdet şerbet içince hilâfet irdi 'Alîye
 Olup şer'an hükümdârı faḥr-ı 'âlem 'aşķına

58

İmâm Hâzret-i 'Alî hâlîfe hem mü'minîne
 Sehâvetde nazîri yok mu'îndi faḥr u mekîne
 İderdi kâfire gavgâ kopardı bâb-ı Hayberâ
 Çalupdur Zülfiķârı kim faḥr-ı 'âlem 'aşķına

59

Ki *arslanım* buyurmuş Hak İmâm 'Alî şânına
 Kırardı kâfiri aslâ emân virmezdi müşrike
 Kabûl-i dîn idenler kim hayât bulurdu ey cānâ
 Şıdķ ile gavgâ iderdi faḥr-ı 'âlem 'aşķına

60

'Alîniñ kim hilâfeti hitâm buldı nihâye
 İmâm Hâzret-i Ḥasan hâlîfe kim bu dîne
 Olup evlâd-ı 'Alî hem ceddidir ol Muştafâ
 İder küffâra gazâlar faḥr-ı 'âlem 'aşķına

61

Muştafâ cediti olupdur ibn-i 'Alî Murtażâ
 İçürdi zevcesi zehri İmâm ibn-i Mervâna
 Daḥı hâ'ine-'l-ḥâķ kim naşıl kaçd eyledüñ şâha
 Müsteḥâķķ-ı nâr olupdur faḥr-ı 'âlem 'aşķına

62

Ĥilâfet irdi ey cānā İmām-ı hem Ĥüseyyine
 ‘Alîniñ kim velî‘ahdı olupdur cedd-i Muştafâ
 Şehîd-i Kerbelâ oldı Yezîd ile idüp ġavġâ
 İdüpdür terk ile cānı faĥr-ı ‘âlem ‘aşķına

63

Şehenşâhı şehîd itdi Yezîd ibn-i Yezîdâ
 Yüzleri ġülşen-i bâġ-ı zemînin rüyı ey cānâ
 Emîrin cānına kıydı o zâlim ibn-i Mervānâ
 İdüp izhâr-ı ihânet faĥr-ı ‘âlem ‘aşķına

64

Rivâyet eyledi râvî ĥilâfetden diger başķa
 Gelüpdür on iki imām muĥaķķaķ âl-i âbâdan
 Birinci şâh-ı merdândır cenâb-ı Ĥaķķıñ arslanı
 İder izhâr-ı şecâ‘at faĥr-ı ‘âlem ‘aşķına

65

Ĥasandır pes ikincisi imāmıñ ey gözüm nûrı
 Ĥüseyyin oldı üçüncisi bize key ‘arş-ı a‘lâ
 Semâya ‘azm idüp görđi Resûlullâh ki mi‘râcda
 Teprenmişđi ‘arş-ı a‘lâ faĥr-ı ‘âlem ‘aşķına

66

Velî Zeynel‘Âbidîndir imāmıñ dördü ey cānâ
 Muhammed Bâķırî beşdir Ca‘fer-i Şâdıķ altı ya
 Yedinci Mûşâ Kâzım hem sekizinci ‘Aliyyü’r-Rızâ
 Cedd-i evlâd-ı Resûldür faĥr-ı ‘âlem ‘aşķına

67

Muĥammedü’l-Cevâd oldı imāmın toķuzu ammâ
 ‘Aliyyü’l-Hâdî onıncı Ĥasanü’l-‘Askerî on biri
 On ikinci imām olur ol Muĥammed Mehdiyâ
 İder izhâr-ı şerî‘at faĥr-ı ‘âlem ‘aşķına

68

Ĥilâfet altısı gitdi bu kez geldi Emeviyye
 ‘Ömer bin ‘Abdü’l-‘azîz birinci ey dil-i şâdân
 Zıkr-i sebķat eylemişđir on ikinci Mehdiyâ
 ‘İmâd-ı dîn olupdurlar faĥr-ı ‘âlem ‘aşķına

69

Hilâfetden dördü aqdem veya soñra geldi ammâ
 Muhaqqak eyledi taḥkîk düşüldi iḥtilâfa
 Vâris oldı nesl-i 'abâsı bu dîniñ iḥyâsına
 Olupdur mü'mine ḥâmî faḥr-ı 'âlem 'aşkına

70

Bir zamân oldı müceddid ehl-i İslâm şânına
 Olup Selçûkiye sultân kıydı küffâr cânına
 Ḥitâm-ı salṭanat irdi virildi âl-i 'Osmâna
 Nûḥ neslinden gelüpdür faḥr-ı 'âlem 'aşkına

71

Nesl-i 'Osmândan gelüpdür otuz üç kim pâdişâh
 Her biri şâhib-kırân kim Yağuz ile Fâtihe
 Biri daḥi velî sultân 'Abdü'l-mecîd gâziye
 Virdi nuşret itdi fetḥi faḥr-ı 'âlem 'aşkına

72

Otuz dördincisi cânâ 'Abdü'l-hamîd sâniye
 Vekîl-i peygamber olmuş bu dîniñ iḥyâsına
 Vâris-i ḥâmî olupdur cümle İslâm mü'mine
 Salṭanatda dâ'im olsun faḥr-ı 'âlem 'aşkına

73

Didim târiḥ *bu yıl ḥükmi 'Abdü'l-ḥamîd gâziyâ* (sene 1314)
 Zamânîñ Fâtihi oldı ider küffâra hem gavgâ
 Tekâlîfe gelür düşmân muğâyir hem şerî'ata
 İder küffâra gâzâlar faḥr-ı 'âlem 'aşkına

74

Ki tâc u taḥt baḥtında qarâr bulsun dâ'imâ
 Ola 'ömri ziyâde hem ki 'aql-ı rüşd-i müzdâda
 Vezîrlerle 'ulemâsı ola ḥâdim şerî'ata
 'Asâkirde selâmetle faḥr-ı 'âlem 'aşkına

75

Zamânîñ mürşidi muṭlaq olupdur Yûsuf Şevkî
 Velâdeti olupdur Of ider taḥşîl kemâlâtı
 Şerî'atla ṭarîkatda bulupdur genc-i esrârı
 Ḥâdimi oldı şerî'at faḥr-ı 'âlem 'aşkına

76

Gelüp geçdi selâtınle velî şeyh u meşâyihâ
 Muḥassir hem muḥaddis kim muşannif ḥâfız u ḳurrâ
 Daḫı 'âlim daḫı taḳvâ daḫı zâhid daḫı fetvâ
 Ḥavâşş-ı ḳul olup bunlar faḫr-ı 'âlem 'aşḳına

77

Cemî'i şâhib-i zî-rûḫ fenâdan kim beḳâyâ
 Daḫı kâfir daḫı müşrik daḫı şeytân ki bî-dînâ
 Gelüp gider daḫı bunlar ḳalupdur bir zü'l-Celâl
 Olup ḳânûn-ı ilâhî faḫr-ı 'âlem 'aşḳına

78

'Alâmâtı ola kibri duḫân ḳaplaya dünyâyâ
 Benî Aşfar zuhûratda 'alâmetdir ḳıyâmete
 Muḥammed Mehdî geliser olup âsûde aḫvâle
 Şerî'at kim olur zâhir faḫr-ı 'âlem 'aşḳına

79

Ḥurûc ider ki Deccâl kim fesâdı virdi dünyâyâ
 'Irâḳda Aḳ Minâreye nüzûl ide daḫı 'İsâ
 İdûpdür ḳatlı Deccâli bulunca Beyt-i Maḳdesde
 Eritdi ḫoz gibi anı faḫr-ı 'âlem 'aşḳına

80

Olupdur ḳâtılı Deccâl Medîne şehrine 'İsâ
 'Arabdan ala bir ḫâtûn tavaḫḫun eyledi anda
 Muḥammed ümmeti ḳaşdı bu kez gelince dünyâyâ
 Sâkin olur Bakî'a faḫr-ı 'âlem 'aşḳına

81

'Azm ḳıldı Çîn-i diyâra ol imâm Mehdîyâ
 Evlenüp anda ikâmet eyledi hem ḫükm-i icrâ
 Toḫdı ismi oḫlunıñ ḫâtem-i veledle tesmiyâ
 Munḳaḫı' ervâḫ olupdur faḫr-ı 'âlem 'aşḳına

82

Ḥurûc ider ki Ye'cûcü daḫı Me'cûc ey cānâ
 Virildi yüzlere emrâz olalar ḫâk ile yeksânâ
 Yarıldı yer o dem kim hem ḫurûc eyler ki ol dâbbe
 'Alâmât-ı ḳıyâmetdir faḫr-ı 'âlem 'aşḳına

83

İdince şems ile kamer tülû^c-ı mağrib u cānā
 Kıpandı tövbe kıpası idüp tövbe gel inşāfa
 Hārāb eyler Habeş ehli daḥı Ka^cbe(y)i Hākḳā
 Hītām bulur ʿalāmetler faḥr-ı ʿālem ʿaşḳına

84

ʿAlāmātıñ nihāyātı mesāfdan gide Kurʿān
 Kıyāmet kıpamaz illā ki tevḥīd ehl-i ĩmāna
 Ki āḥir cümle maḥlūkāt iderler küfr-i izhārā
 Kıpolar ol dem kıyāmet kim faḥr-ı ʿālem ʿaşḳına

85

Ay ile gününñ ziyāsı gitdi geldi zūlmetā
 Döküldi küllīsi necmin semādan arz-ı topraḡa
 Düşüpdür zelzele arzā ki çarpar taḡ ile taşa
 Ol zamān kıpodı kıyāmet faḥr-ı ʿālem ʿaşḳına

86

Şūr-ı İsrāfīl olunca şandı ervāḥ cümletā
 Olupdur ḥāk ile yeksān dadınca lezzet-i mevtā
 Ğazāyla şiddet-i rüʿyet olur izhār ammā
 Bī-beḳānın ḥükmi gitdi faḥr-ı ʿālem ʿaşḳına

87

Bu dünyā kırk sene inssiz kılupdur hem ḥāliyā
 İder dünyāyı düpdüz kim eser rīḥ u ʿazīmā
 Bu mülküñ şāḥibi kimdir ḥiṭābıñ eyledi arzā
 Kim oldur Vāḥid ü Ḳahhār faḥr-ı ʿālem ʿaşḳına

88

Hāyāt-ı baḥrīden yaḡmur yaḡar bir gün bu ḥāke
 Kūbūr içre olupdur ḥayy kamu zī-rūḥ cümle mevtā
 Esince ʿarşın altından yel kūbūrlar açılır cümle
 Kıyāmda kılınur biñ yıl faḥr-ı ʿālem ʿaşḳına

89

Şırāt köprisini kurdı daḥı mīzān ile veznā
 Hākīm-i muṭlaḳ olupdur zū'l-Celāl-i Kibriyā
 Ki daʿvet kullara olunca gelürler kim ḥesāba
 İder kullarına raḥmet faḥr-ı ʿālem ʿaşḳına

90

Cenâb-ı Aḥmedi da'vet için Cibrîl ü Mîkâle
 Varup cennetden alurlar muraşşa'c tâc ile Buraqa
 Ḥarîrden hem libâs alup geleler ol Ḥabîbe
 Da'vet-i Raḥmân iderler faḥr-ı 'âlem 'aşkına

91

'Araşât günidir bu gün muḥaşşadır ḥesâba
 Ki da'vet eyledi cânâ ḥabîbi kim Muştafâ
 Kim andan ola olmaya vara Ḥaḳkıñ ḥuzûrına
 Bâ'is ü raḥmet olupdur faḥr-ı 'âlem 'aşkına

92

Daḥı bunca nebî mürsel hem aşḥâb âl-i evlādâ
 İmâm-ı çâr ile kuṭbu ki yedi üç ile kırkâ
 Müfessirle muḥaddisle daḥı şeyḥ ü meşâyihâ
 Gelüpdür maḥşere bunlar faḥr-ı 'âlem 'aşkına

93

Daḥı 'âlim daḥı fâzıl daḥı fâkîḥ daḥı taḳvâ
 Daḥı zâhid daḥı ğâzî daḥı şehîd şühedâ
 Daḥı mü'min daḥı müslim ki gele ehl-i îmânâ
 Cezâ-yı yevm gelürler faḥr-ı 'âlem 'aşkına

94

Daḥı müşrik daḥı kâfir daḥı İblîs ki şeyṭânâ
 Daḥı Fir'avn daḥı Nemrûd daḥı Şeddâd ki bî-dînâ
 Gelür Yezîd daḥı 'avni gelüpdür cümle ervâḥâ
 Sürerler bunları ḥaşre faḥr-ı 'âlem 'aşkına

95

Ḳuruldı kürs ü minberler livâ'ü'l-ḥamd taḥtına
 Olup maḥşüş bu maḳâmât enbiyâ ervâḥına
 Daḥı şeyḥ ü meşâyih hem ḥavâşın cümlesine
 Her biri eyler şefâ'at faḥr-ı 'âlem 'aşkına

96

Kiminiñ yüzleri güneş kiminiñ ay ile necmâ
 Burâk u sâ'ire yüzler süvâr olur ki meydâna
 Nehiyden ictinâb ile muṭî'c oldılar ol Ḥaḳḳa
 Buldılar râh-ı ḥaḳîḳat faḥr-ı 'âlem 'aşkına

97

Kâfir olan yüzi kıra sürerler yüzi üstine
Kiminiñ gözleri a'âmâ ağızlardan çıkar nārâ
Niyâz idüp diyeler âh çıkar bizi ki dünyâyâ
İdevüz zātuña kılluk fahr-ı 'âlem 'aşkına

98

Sürerler kim zebânîler geleler haşr ü neşre
Cemî' rûh-ı ervâhı melâ'ik hem ider hıfza
Güneş baş üzre gelince durulurlar hesâba
Mü'miniñ cennet maķâmı fahr-ı 'âlem 'aşkına

99

Girer cennete mü'minler ezelden va'd idüp Haķķâ
Virüpdür dürlü ni'metler harîr ü hem libâsâ
Müzeyyen hür ile ğilmân dahı köşkler müheyyâ
Mü'mine a'tâ idüpdür fahr-ı 'âlem 'aşkına

100

Ehl-i küfre va'd olundu 'azâb ide cehennemde
Libâsları kaķrân hem ta'âmları ola zaķķüm
Şusayınca zebânîler virürler kıan ile irin
'Amelleri cezâsıdır fahr-ı 'âlem 'aşkına

101

Gelüpdür cümle maħlûķât huzûr-ı Hak dîvânına
Hesâbları görilüpdür söz uzar kıalanına
'Ameller iķtizâsınca olup maħlûķ iki fırķa
Biri nâr u biri nürdur fahr-ı 'âlem 'aşkına

102

Ehl-i cennet geçdiler kim ol şırâtı bā-şafâ
İçerler Havz-ı Kevserden şusalmaz bir daha aşlâ
Fetħ olunca bāb-ı cennet zâhir olur ni'metâ
Hürîler istiķbâl iderler fahr-ı 'âlem 'aşkına

103

Dahî kâfirleri süre getüreler cehenneme
Perişân hâle düşerler iderler zâr u efgâna
Zebânîniñ bu sözler kim doķanmaz hiç kıulağına
Atar nâr-ı cehenneme fahr-ı 'âlem 'aşkına

104

Günâh miqdârı mü'minler yanar gider cinâna
 Dağı a'râfda kalanlar nihâyet gire cinâna
 Ki katl olur ölüm bir dem dirilmez bir dağı aşlâ
 Olupdur âhîret bâkî fahr-ı 'âlem 'aşkına

105

Dağı küffâr olan bâkî kalur nâr-ı cehennemde
 'Azâb ile mü'eyyeddir çıkamazlar ki ihrâca
 Cehennem kapusın bağlar dağı Mâlik kilidâ
 'Azâb içre 'azâb olur fahr-ı 'âlem 'aşkına

106

Ki cennet ehli cennetde müşerref kim cemâle
 Olupdur dürlü ni'metler şafâ içre şafâ ya
 Dağı dârü'l-'azâb içre kalanlar bî-nihâye
 Muhalled nâr olur bunlar fahr-ı 'âlem 'aşkına

107

Cenâb-ı Haqqın 'avninden hitâm buldı bu manzûme
 Okuyup dinleyene rahmet itsün Kibriyâ
 Şâhibin rahmetle yâd it kırâ'atde dâ'imâ
 Cefâlar görmesünler fahr-ı 'âlem 'aşkına

108

Elâ ey cânımıñ cânı işitgil bakma 'işyâna
 Nazar eyle h'âce 'âlim risâlem tedkîk idince
 Be-her mısra'da zâhirdir hezârân sehv ile haţâ
 Haţâmıza nazar kıılmañ fahr-ı 'âlem 'aşkına

109

Ki üstâdlar huzûrına degil lâyıq kelâm ammâ
 Mürekkeb-i cehl ile kaldım müdekkik taḥkîk idince
 'Ârif oldur hergiz ammâ bakmaz aşlâ şuça
 'Afv idüp 'işyâna bakmañ fahr-ı 'âlem 'aşkına

110

İlâhî kıl kerem 'afv it vâlideynim ikrâ
 Hem dağı üstâd ceddâ'im dağı yârânıma
 Dağı evlâd ü 'iyâlim cümle ihvân-ı muhlîşâ
 Fazl-ı ihsânından 'afv it fahr-ı 'âlem 'aşkına

111

Ki şeyhim bula dâreynde derecât-ı mu'allâ
Muqaddes Hâcî Feyzî olup 'âlî mücellâ
Raḥmetin ihsân idince silsile sādâtına
Sirâc-ı ümmet oldılar faḥr-ı 'âlem 'aşkına

112

Ḳomaz nefsim yanaşmaz hiç edâ-yı hem evâmîre
Nevâhîden ḥazer itmez müdâvimdir ki 'işyâne
Bunuñ ḥîle vü iğvâsı bıraḳdı baḥr-i 'ummâne
Meded senden 'inâyet kıl faḥr-ı 'âlem 'aşkına

113

Beni bir dem ḳomaz nefsim ki nâz u hem niyâza
Taḳarrüb itmek mâni' olupdur hem daḥî Ḥaḳḳa
İlâhî *ente maḳşûdî*ki sırrın bulmaya çâre
Rızâdır maḥlûbum yâ Rab faḥr-ı 'âlem 'aşkına

114

Ḥanefî mezhebindenim ṭarîḳim Naḳşbendiyye
Yüzüm döndürmüşem Ḥaḳḳa Cemâl-i zü'l-celâle
Sebeb şeyḥ-i mürebbîdir ola hem himmeti 'ulyâ
Murâd üzre ide ihsân faḥr-ı 'âlem 'aşkına

115

Şağâ'ir hem kebâ'irle günâhım bî-nihâye
'Afv idüp 'işyâna baḳma bu günâhkâr miskine
Muştafânıñ 'aşkına kim raḥmet it bu mücrime
Raḥmetüñdür bî-nihâye faḥr-ı 'âlem 'aşkına

116

İlâhî 'abd ḥaḳḳıyile getürme dīvānuña
Daḥî şâhib-günehkârem ḳuşûrum i'tirâfa
Edâsına ḳolaylık vir daḥî hem cümle iḥvâna
Ḳazâsına sebep yâ Rab faḥr-ı 'âlem 'aşkına

117

Şerîküñ hem nazîrüñ yok zü'l-Celâl-i Kibriyâ
Ki 'işyânım olup zâ'id 'adedde bî-nihâye
Bu Muḥammed Ziyâe'd-dîn ḳuluñdur 'âşi saña
Sevdigiñ 'aşkına 'afv it faḥr-ı 'âlem 'aşkına

Bi-ḥamdillâh risâlem oldu ikmâl
Oḡu dâ'im tefekkürle bul kemal

Fî 25 Mayıs Sene 314

Yevm-i Pazarirtesi

Fî 16 Muḥarremü'l-ḥarâm Sene 316

Kaynakça

Basılı Kaynaklar

- ALBAYRAK Haşim (1986). *Of ve Çaykara*, Ankara.
- BAYRAM Yavuz (2009). "Eski Anadolu Türkçesi Dönemine Ait Bilinmeyen Bir Mecmû'a: Yüz Hikâyet", *IV. Klâsik Türk Edebiyatı Sempozyumu (Prof.Dr. Abdülkerim Abdulkadiroğlu anısına)*, 4-5 Mayıs 2009, Kayseri.
- EKŞİ İmdat (2004). *Hakkı Ekşi'den Ekşi Ali'ye*, İstanbul.
- GÜNDÜZ İrfan (1996). "Gümüşhânevî Ahmed Ziyâeddin", *İslâm Ansiklopedisi*, C.14, İstanbul: TDV Yay., s.276-277.
- KARA İsmail ve YÜCER Hür Mahmut (2004). "Trabzonlu (Ofu) Nakşî-Hâlidî Yusuf Şevkî Efendi ve Hediye-tü'z-zâkirîn Hüccetü's-sâlikîn Adlı Eseri", *Tasavvuf*, S.13, Temmuz-Aralık, Ankara, s.323-362.
- ÖZCAN Tahsin (2013). "Ziyâeddin Efendi", *İslâm Ansiklopedisi*, C.44, İstanbul: TDV Yay., s.490-491.

Web Kaynakları

- <http://www.tasavvufdergisi.net/?bolum=ayrinti&no=1046>. [ET: 23.09.2017]
- http://www.kiportal.net/trabzonlumeshurlar/index.php?option=com_content&task=view&id=1561&Itemid=30. [ET: 23.09.2017]
- <http://www.naksibenditarikati.com/popup/haber-yazdir.asp?haber=22>) [ET: 23.09.2017]
- <http://www.ofhayrat.com/eksioglu-hacisuleymanyucel.htm>. [ET: 23.09.2017]